

Det kan der jo ikke være Tale om for Holmenes Vedkommende, men derimod maaske for Engstrækningernes. Der er jo paa Finansloven opført 10,250 Kr. til Opførelse af Diger i Fjaltring Sogn. Der er ogsaa henvist til Digerne her i Indberetningen, idet Kommissionen til sidst siger: „Idet Kommissionen har den Ære herved at forelægge Resultaterne af de ved Limfjorden foretagne Undersøgelser, tillade vi os næst at bemærke, at det formentlig ligger uden for vort Hverv at foreslaa, om og i hvilket Omfang særlige Foranstaltninger maatte være at træffe til Forebyggelse af fremtidige Ødelæggelser, underdanigst, at henstille i alt Fald som foreløbig Foranstaltning: 1) at Anlæg af Diger til fuldstændig Inddæmning og Beskyttelse mod Fjorden, der agtes iværksat af Digelag, støttes af Staten ved Udlaan af de dertil fornødne Kapitaler mod billige Renter og Afdrag; 2) at der tilstaaes Afgang i Hartkornet for de af Havet bortskyllede Arealer, og at de dertil nødvendige Kort udfærdiges til moderat Pris, samt at Staten, for saa vidt Afgang efter det tabte Areal Størrelse kan gives, desforuden afholder Halvdelen af de derved foranledigede Udgifter.“ Der findes allerede et Beløb paa Finansloven til det her sidstnævnte Øjemed, nemlig til at faa Hartkornsskatterne afskrevne i Forhold til de Arealer, der gaa tabte. Det findes under Matrikelvæsenet. Til Slutning skal jeg kun sige, at jeg, saa godt jeg formaar, har søgt at lægge et godt Ord ind for denne Sag og særlig har villet henlede det høje Tings og den højtærede Regerings Opmærksomhed paa den. Kunde der muligvis gøres noget for den, vilde jeg være overordentlig taknemmelig derfor.

M. Olsen: Jeg vilde gerne rette en Henstilling til samtlige Ministre, maaske med Undtagelse af Udenrigsministeren. Det angaar Bornholms Stenindustri, som jeg ved Selvsyn har overbevist mig om er meget haardt trængt for Tiden og behøver al den Støtte, den maatte kunne faa. Nu er Staten jo Arbejdsgiver i stor Stil, og bygger i stor Stil, og jeg tror derfor, at hvis man fra Statens Side noget mere end hidtil har været Tilfældet vilde paalægge sine Entreprenører at gøre det eller maaske selv kontrahere med Stenværkerne paa Bornholm, vilde man være i Stand til at ophjælpe Industrien der, og dertil er der som sagt overordentlig Trang. Der er jo Sten overalt paa Bornholm, næsten paa hele Øen, og

ikke mindst ved Sandvig og Allinge, Vang, ogsaa ved Neksø og andre Steder, som f. Eks. Rønne, hvor Granitten dog maaske er mindre egnet til Bygningsbrug, da den er noget for haard, men ved de andre Pladser kan der produceres megen Granit. Vistnok i Begyndelsen af 80'erne afstod Staten gennem Sandvig-Allinge Kommune den store Stenknold, som ligger der paa Nordpynten og kaldes Hammeren. Det var ganske sikkert den samme politiske Race, som i disse Dage raaber saa højt om dansk Foretagelsesaand, der da solgte dette Stykke af Bornholm til en tysk Guanogrøsserer. Det var meget faa Penge, man fik derfor. Dette Stykke Land er nu i tysk Eje, ganske vist under dansk Overherredømme. Med dette Salg fulgte en Opgang, eller rettere sagt en Begyndelse i stor Stil af Stenindustrien paa Bornholm, hvad der trak en stor Mængde Mennesker til denne Del af Øen, særlig til Sandvig-Allinge Kommuner, der nu sluttede sig sammen til een Kommune. Den havde i Begyndelsen af Aarhundredet ca. 600 Indbyggere, men i 1901 havde den 3,000 Indbyggere. Bornholms Befolkning har i det hele fordoblet sig godt og vel, hvorimod disse Kommuner have mere end femdoblet sig. Industrien der har kæmpet en meget haard Kamp med den samme Industri i andre Lande, navnlig med Sverige, og den siges ikke at kunne konkurrere. Det har Arbejderne med god eller daarlig Villie maattet erkende, og de ere gaaede ind paa en Lønreduktion, som i ethvert Tilfælde nu sætter Bornholm i Stand til at kunne konkurrere med andre Landes Stenindustri. Jeg synes, der maa tages berettiget Hensyn til disse Forhold. Vi Socialdemokrater ere jo principielt Frihandelsfolk, men vi ville dog altid tage et berettiget Hensyn til bestaaende Industrier. Vi ville ikke hverken paa dette eller paa noget andet Omraade hovedkulds tage noget bort, men vi ville lade alt gaa ad Udviklingens Vej. Paa Grund af denne Industri have mange Mennesker bosat sig der og stiftet Familie, kort sagt knyttet sig til Stedet. Hvis man nu ikke her i Landet kan vække Opmærksomhed for Bornholms Stenindustri, er jeg bange for, at det vil gaa stærkt tilbage, ikke blot for de mange Mennesker, der have bosat sig derovre, men for hele Kommunen; og den samlede Kommune Sandvig-Allinge er, som jeg eksempelvis skal nævne, meget haardt stillet. Skatteprocenten har været mellem 8 og 9, men vil ganske sikkert i Aar komme op over 9. Den har ikke en Gang Raad